TEMA DEL DIA

LA FRONTERA DE LA CERDANYA ▶La interrupció del Tractat de Schenguen ha tornat a convertir la divisió entre estats en una barrera que els veïns rebutgen

El confinament dels estats torna a fer de la frontera un mur policial entre cerdans

▶El doble control d'entrada estrunca les relacions humanes i talla els intercanvis comercials enmig d'una vall que ja havia oblidat la línia fronterera

Miquel Spa
PUIGCERDÀ

■ El confinament decretat pels estats espanyol i francès i el tancament de les respectives fronteres ha afectat la vida quotidiana a la Cerdanya amb un tall fronterer que els locals no vivien des dels anys anteriors a la creació de la Unió Europea i l'entrada en vigor del Tractat de Schenguen, el 1999. El doble control policial establert pels dos estats als límits entre Puigcedà i la Guingueta d'Ix, units per un carrer que en les últimes dècades ha fet la frontera invisible, ha canviat el flux habitual d'un territori transfronterer totalment permeable per un mur de burocràcia. Per passar d'un costat a l'altre de la línia cal demostrar el retorn a la residència habitual o el trajecte per treball.

Àngel Garcia és un bellverenc que per raons de feina ha de passar llargues temporades a la Guingueta d'Ix. L'esclat de la pandèmia i el confinament l'ha agafat amb l'obligació de continuar a l'Alta Cerdanya i, doncs, lluny del seu fill, que viu a Bellver. Passejant el gos pel centre de la Guingueta, a cent metres del punt calent que suposa el pas fronterer, explica que «he estat dos mesos sense veure el fill; hem parlat sovint però era molt estrany saber que era a tot just vint quilòmetres però que no ens podíem veure. Travessar la duana és tot un problema; últimament ja ens hem vist, però hem hagut d'aprofitar que anàvem a la farmàcia o al banc a Puigcerdà. Per poder passar, t'has de buscar algun argument, tal com passava antigament a la duana». En aquest context, l'Àngel ha patit una dificultat afegida quan les autoritats espanyoles van apuntar la impossibilitat de creuar les províncies: «Ens vam trobar que no tan sols teníem la barrera de la frontera sinó que de Puigcerdà tampoc no podíem passar a Bellver; eren coses que no s'entenien».

«Europa ha desaparegut»

Per a Garcia, aquesta crisi ha posat en dubte la raó mateixa de l'existència de la Unió Europea: «La Comunitat Europea no servia perquè en aquestes situacions tots fóssim un sol territori sense barreres? Aquí a la frontera tenim la sensació que la Unió Europea ha desaparegut, no hi ha tal comunitat».

La Guingueta d'ostres, en perill

A escassament trenta metres del pont fronterer, al costat nord, la històrica botiga d'ostres veu més gendarmes i agents de duana que no pas cerdans i barcelonins ansiosos per tastar aquest producte tradicional de la cuina francesa. El seu responsable, Raymond Menard, explica que les vendes a la seva mítica «última guingueta», tal com es coneix el seu establiment, han caigut el 80% perquè, justament, aquest és el percentatge dels seus clients que són de Barcelona: «Això ha estat una desolació i una catàstrofe econòmica; si no fos per l'Estat, ja hauria d'haver tancat». Menard avisa que si la situació dura, haurà de reinventar el negoci cap a la producció de caramels i fruits secs.

La situació no agrada a ningú a la vall. Tant és així que institucions i entitats ja han aixecat la veu contra la persistència dels controls en un territori que, segons han remarcat uns i altres, està pràcticament lliure de la pandèmia i és una unitat social i econòmica. En aquest sentit, l'alcalde de Puigcerdà, Albert Piñeira, ha reclamat a les autoritats sanitàries i polítiques dels dos costats de la frontera un replantejament en la gestió de la mobilitat. El batlle ha argumentat que el traspàs d'una banda a l'altra de la línia hauria de tenir el mateix tractament que han tingut els desplaçaments per als sectors essencials. En aquest sentit, Piñeira ha recordat que des de l'inici del confinament s'ha permès circular per tota la vall als treballadors transfronterers i als usuaris de l'Hospital comú. L'alcalde i vicepresident del Consell Comarcal ha remarcat la necessitat d'obrir un debat urgent sobre la mobilitat entre les regions sanitàries que van avançant en les fases de desconfinament a fi efecte que la Cerdanya vagi «recuperant progressivament l'activitat econòmica» que li és natural.

Campanya de l'IEC

En aquesta mateixa línia, l'Institut d'Estudis Ceretans, una de les entitats amb més tradició a la vall i estendard del postfronterisme, ha iniciat una campanya en contra de l'actual divisió policial. Així, amb el lema «La Cerdanya no té fronteres - La Cerdanya no vol fronteres», l'IEC ha emès un comunicat en el qual argumenta que «quin sentit té que la policia francesa, catalana, espanyola i, fins i tot, la Policia Local de Puigcerdà hagin establert estrictes controls de pas a la ratlla francoespanyola, restringint les normals relacions entre cerdans i la lliure circulació per la comarca? Si han de posar controls sanitaris, que ho facin al coll de la Perxa o al túnel del Cadí, no a la 'ratlla' estatal». L'IEC reclama que la Cerdanya sigui tractada com una unitat sanitària: «Que l'Estat espanyol i francès tractin la Cerdanya com unitat sanitària també ara amb la pandèmia de la Covid-19. Demanem que s'apliquin a la Cerdanya aquelles mesures que permetin la màxima mobilitat dins la comarca, tenint en compte l'índex d'infectats».

La crisi amenaça l'històric intercanvi educatiu a la vall

▶ **L'estat de confinament als dos costats de la frontera ha tallat l'històric intercanvi educatiu que ha empès famílies de la comarca a portar els fills a estudiar a l'altre costat de la línia per assolir una doble culturalitat. El progressiu procés de desconfinament ha anat suavitzant la separació, però en les primeres setmanes de represa del curs, l'escola maternal de la Guingueta va prioritzar els alumnes amb pares treballadors de serveis essencials i va ajornar la reentrada dels nens del costat sud. Igualment, l'entitat d'ensenyament del Francès Tous Azimuts que cada any atén centenars d'alumnes de la Baixa Cerdanya, ha suspès totes les classes.**

Agents de la Policia Nacional espanyola al control de la frontera de Puigcerdà

M.S.

Àngel Garcia, a la Guingueta d'Ix, on ha estat dos mesos sense veure el seu fill

«Em podria portar gasoil del costat de Puigcerdà?»

M.S. LA GUINGUETA D'IX

■ Els més veterans de la zona afirmen que a la frontera ha tornat aquell ambient poc segur de l'estat policial que fa que passar a l'altre costat depengui una mica de l'agent que et toca i de l'humor que gasta.

A la rotonda de la frontera una carpa i un vehicle policial exposat al mig del vial ja denoten que hi passa alguna cosa especial. Sis agents de la Policia Nacional espanyola amb armilla i mascareta aturen tots els vehicles que arriben procedents de la carretera de Llívia i de l'enllaç amb la Guingueta. Molts usuaris habituals ja se saben el protocol i mostren des de l'interior del vehicle el document d'identitat, pels dos costats, o el full que acredita que són treballadors fronterers. «Adelante caballero». Aquest habitualment punt àgil de la circulació transfronterera s'ha convertit en un nus de tràmits i dificultoses relacions amb els agents. Creuar la vall feia temps que no era tan difícil. Al costat de la Guingueta, un conductor es mira dret a la carretera el llarg vial d'entrada a l'Estat espanyol. Ha tingut pana i la benzinera és a l'altre costat. Com a solució a la burocràcia tan sols li queda la generositat del carrer: «Vostè que té DNI espanyol, em podria anar a comprar gasoil a Puigcerdà i portar-me'l, si us plau?». Deu minuts d'un encàrrec que té un regust a l'antic estraperlo.

MIQUEL SPA

M.S.

La botiga Autoservei Europa de Llívia, un dels més freqüentats per francesos, ha baixat el 70% les vendes

Sense el trànsit francès, Llívia passa d'enclavament simpàtic a illa tancada

Comerços i restauradors es queden sense els clients de l'Alta Cerdanya i tan sols poden servir els locals

M.S. LLÍVIA

■ Llívia ha patit en les fases més dures del confinament un doble bloqueig que encara no s'ha desfet del tot. L'enclavament, un factor històric que la vila i els seus veïns han lluït amb orgull, ara s'ha convertit en una barrera que ha deixat el poble amb tan sols els seus residents habituals. En les primeres setmanes del confinament i vista l'arribada de segons residents que se'l saltaven, els ajuntaments de Llívia i Estavar fins i tot van barrar la carretera. Però l'economia de Llívia, i especialment els sectors comercials i de serveis, viuen molt dels pobles del seu entorn francès. Tant els veïns de municipis com Estavar, Sallagosa o Font-romeu com el turisme interior de l'Estat francès tenen en l'enclavament un destí fix de les visites a la vall. Ara, amb els controls dels gendarmes i el servei duaner francès per passar a territori de l'Estat espanyol, Llívia ha quedat reduït a un poble de vida estrictament local. L'Autoservei Europa és un d'aquells establiments d'entorn fronterer, amb grans lineals de licors i productes turístics. Mari Carmen Vaquero atén un client de Barcelona solitari en una botiga que un cap de setmana de maig hauria de ser plena: «Estem bloquejats esperant que tot torni a la normalitat; la clientela ha baixat molt perquè treballem amb els de Barcelona i França, i ara no poden venir ni els uns ni els altres». Vaquero, que situa el descens de vendes al voltant del 70% en aquesta crisi, reclama «que a la Cerdanya no hi hagi límits» per tal que la vall recuperi una mobilitat que és la seva essència.

Entrevista Cristina Velasco

▶ VEÏNA DE LLÍVIA

«Ens sentíem tancats en una gàbia, no podíem sortir i les carreteres estaven tallades»

M.S.

Cristina Velasco, aquest cap de setmana a l'entrada de Llívia

M.S. LLÍVIA

■ Són dies estranys a Llívia, una vila amb un padró d'habitants baix, de poc més de 1.400 veïns, però acostumada a veure anar i venir gent nova. Des que es van tancar les dues fronteres, els carrers del poble són més que mai un entorn veïnal. La Cris, de 31 anys, treballa al sector de l'esquí. Aquesta temporada es va acabar abans d'hora i sobtadament es va veure passant els dies a casa...

P Com han viscut aquest confinament a l'enclavament?

R No hem sortit gaire perquè realment era com ser en una gàbia, però ha estat agradable. Hem aprofitat per fer comunitat. Al principi el tancament va ser una mica angoixant, però després hem fet molt barri. Cada dia a les vuit hi érem tots, absolutament tothom sortia als balcons i se'ns sentia des del carrer del Raval fins a la carretera.

P Vaja, que han fet poble...

R Sí, sí, hem fet molt barri. Tenim un grup de WhatsApp i la gent feia peticions, avisava si era l'aniversari d'algú, vam fer un recital de poemes per Sant Jordi i una *feria* d'abril. Al principi venien francesos al poble, però quan van posar les barreres a la carretera es va notar molt perquè de sobte van deixar de venir. No hi havia trànsit. Els francesos sempre venen a Llívia a comprar, a la perruqueria, i a carregar benzina, però ara ja quasi no ve ningú.

P I quan va deixar de venir gent, es van veure tancats?

R Home, ens vam sentir una mica aïllats, la veritat. Perquè veies que la resta de cerdans podia anar a altres pobles o a Puigcerdà, i nosaltres no. Aquí ens vam quedar sense peix. Sí, hem estat com tancats.

P Han passat de ser un enclavament a ser una illa...

R Sí, com una illa, la qual cosa també comportava un efecte contrari. Com que aquí no hi havia pràcticament casos de coronavirus, el fet d'estar tancats feia que també tinguéssim una sensació de protecció, com si estiguéssim amb menys psicosi.

P Tot i això, segur que algú de fora hi havia...

R Sí, sí. Jo he vist aquí molta gent de Barcelona. Al meu edifici mateix, normalment hi vivim tres habitatges tot l'any, i durant el confinament n'hi havia sis d'ocupats.

P Amb la fase 2 la cosa ja és diferent, oi?

R Sí, ara ja s'ocupen les terrasses i hi ha ambient al carrer. Cada tarda s'omplen els bars, però principalment és gent de Llívia, la qual cosa crec que ha fet que s'enforteixi més el sentiment local.

L'Alta Cerdanya, en zona verda, obrirà la frontera el dia 15

M.S. LLÍVIA

■ La frontera no tan sols es fa ara més evident que mai físicament en els punts de divisió estatal, sinó que també amb l'aplicació de les normatives que es van aprovant a cada Estat. Així, mentre a la Baixa Cerdanya s'ha passat de la fase 0 a la 1 i a la 2, a l'Alta Cerdanya la referència principal és el color. La regió dels Pirineus Orientals és en zona verda, la qual correspon a la segona etapa del desconfinament. A partir del dia 2 de juny obriran totes les escoles de manera progressiva, així com els establiments de restauració, els quals a partir de dimarts podran rebre grups de deu persones per taula. Pel que fa a la mobilitat, els cerdans del nord ja es podran moure més enllà dels 100 quilòmetres de l'actual limitació i el dia 15 París obrirà de nou la frontrera.